

Ορθόδοξος Συναξαριστής :: <https://www.saint.gr>

Ζωοδόχος Πηγή

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στην διεύθυνση: <http://www.saint.gr/1475/saint.aspx> για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις.

Τελευταία ενημέρωση βιογραφίας: N/A
Δημιουργία εγγράφου: 22/02/2025 09:13:47

Σύνοψη

Τύπος εορτής: Εορτάζει 5 ημέρες μετά το Άγιο Πάσχα.

Πολιούχος: Ανθότοπος Άρτας

Ημ/νια Βίου: N/A

Βιογραφία

Μάννα, Σιλβάμ, καὶ Στοὰν Σολομῶντος,
Πηγήν Κόρη σὴν, ἐμφανῶς πᾶς τις βλέπει.

Με το ὄνομα Ζωοδόχος Πηγή του Μπαλουκλί ἢ Παναγία ἡ Μπαλουκλιώτισσα φέρεται ἱερό χριστιανικό αγίασμα που βρίσκεται στη Κωνσταντινούπολη ἔξω ἀπὸ τὴ δυτική πύλη τῆς Σηλυβρίας, ὅπου υπῆρχαν τὰ λεγόμενα «παλάτια τῶν πηγῶν» στα ὁποία οἱ Βυζαντινοὶ Αυτοκράτορες παραθέριζαν τὴν Ἄνοιξη. Πῆρε τὴν ὀνομασία του ἀπὸ τὸ τουρκικό ὄνομα Balık (που σημαίνει ψάρι) καὶ περιλαμβάνει τὸ μοναστήρι, τὴν ἐκκλησία καὶ τὸ αγίασμα.

Για τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Αγιάσματος υπάρχουν δυο ἐκδοχές:

α) Ἡ πρώτη, που ἐξιστορεῖ ὁ Νικηφόρος Κάλλιστος ἀναφέρει ὅτι: Ὁ μετέπειτα Αυτοκράτορας Λέων ὁ Θράξ ἢ Λέων ὁ Μέγας (457 - 474 μ.Χ.), ὅταν ἐρχόταν ὡς ἀπλὸς στρατιώτης στὴν Κωνσταντινούπολη, συνάντησε στὴ Χρυσή Πύλη ἕναν τυφλὸ που τοῦ ζήτησε νερό. Ψάχνοντας γιὰ νερό, μιά φωνή του υπέδειξε τὴν πηγή. Πίνοντας ὁ τυφλὸς καὶ ἐρχόμενο τὸ λασπῶδες νερό στα μάτια του θεραπεύτηκε. Ὄταν ἀργότερα ἐγίνε Αυτοκράτορας, τοῦ εἶπε ἡ προφητική φωνή, πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ χτίσει δίπλα στὴν πηγή μὴ Ἐκκλησία. Πράγματι ὁ Λέων ἐκτίσε μὴ μεγαλοπρεπή ἐκκλησία πρὸς τιμὴ τῆς Θεοτόκου στὸ χῶρο ἐκεῖνο, τὸν ὁποῖο καὶ ὀνόμασε «Πηγή». Ὁ Κάλλιστος περιγράφει τὴ μεγάλη αὐτή Ἐκκλησία με πολλές λεπτομέρειες, ἀν καὶ ἡ περιγραφή ταιριάζει περισσότερο στό οἰκοδόμημα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἱστορικά πάντως εἶναι ἐξακριβωμένο, ὅτι τὸ 536 μ.Χ. στὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τὸν Πατριάρχη Μηνά 536 - 552 μ.Χ.), λαμβάνει μέρος καὶ ὁ Ζήνων, ἠγούμενος «τοῦ Οἴκου τῆς αγίας ἐνδόξου Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας ἐν τῇ Πηγῇ».

β) Ἡ δεύτερη, που ἐξιστορεῖ ὁ ἱστορικός Προκόπιος, τοποθετεῖται στὶς ἀρχές τοῦ 6ου αἰῶνα καὶ ἀναφέρεται στὸν Ἰουστινιανό. Ὁ Ἰουστινιανὸς κυνηγοῦσε σ' ἕνα θαυμάσιο τοπίο με πολὺ πράσινο, νερά καὶ δένδρα. Ἐκεῖ, σαν σε ὄραμα, εἶδε ἕνα μικρὸ παρεκκλήσι, πλήθος λαοῦ καὶ ἕναν ἱερέα μπροστὰ σὲ μιά πηγή. «Εἶναι ἡ πηγή τῶν θαυμάτων» τοῦ εἶπαν. Καὶ ἐχτίσε ἐκεῖ μοναστήρι με υλικά που περίσσεψαν ἀπὸ τὴν Αγιά Σοφιά. Ὁ Ἰ. Κεδρηνὸς ἀναφέρει ὅτι χτίστηκε τὸ 560 μ.Χ.

Χρονοδιάγραμμα κυριότερων γεγονότων καὶ συμβάντων

626 μ.Χ. - Ἐπιδρομὴ τῶν Αβάρων, ἀλλὰ οἱ βυζαντινοὶ σώζουν τὸ ἱερό αγίασμα.

790 μ.Χ. - Ὁ Ψευδο-κωδινὸς ἀναφέρει ὅτι ἡ αυτοκράτειρα Εἰρήνη ἐπισκεύασε τὴν ἐκκλησία, που εἶχε πάθει μεγάλη καταστροφὴ ἀπὸ σεισμό.

869 μ.Χ. - Νέα ἐπισκευή, ὕστερα ἀπὸ νέο σεισμό, ἀπὸ τὸν Βασίλειο Α' τὸν Μακεδόνα (867 - 886 μ.Χ.) κατὰ πληροφορία τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου.

924 μ.Χ. - Σὲ ἐπιδρομὴ τῶν Βουλγάρων ὁ Συμεὼν καίει τὴν ἐκκλησία, ἀλλὰ ἀναστηλώνεται ἀμέσως ἀφού τὸ 927 μ.Χ. ἐγίναν ἐκεῖ οἱ γάμοι τοῦ ἠγεμόνος τῶν Ρώσων Πέτρου με τὴ Μαρία, ἐγγονὴ τοῦ Ρωμανοῦ Λεκαπηνοῦ.

966 μ.Χ. - Έχει διασωθεί η περιγραφή μιας επίσημης τελετής στη γιορτή της Αναλήψεως, στην οποία έλαβε μέρος ο Νικηφόρος Φωκάς (963 - 969 μ.Χ.) με όλη την αυλή. Η πομπή έφτανε με πλοίο και από τη Χρυσή Πύλη συνέχιζε με άλογα. Το συγκεντρωμένο πλήθος ζητωκραύγαζε και προσέφερε λουλούδια και σταυρούς. Όταν εμφανιζόταν ο αυτοκράτωρ ο Πατριάρχης τον ασπάζοταν και στη συνέχεια έμπαιναν μαζί στο ναό, όπου στο χώρο του ιερού είχε στηθεί εξέδρα, απ' όπου ο αυτοκράτωρ παρακολουθούσε τη λειτουργία. Στο τέλος της γιορτής ο αυτοκράτωρ καλούσε τον Πατριάρχη σε επίσημο τραπέζι.

1078 μ.Χ. - Η μονή της Πηγής θεωρείται τόπος εξορίας, αφού εκεί απομονώνεται ο Γεώργιος Μονομάχος.

1084 μ.Χ. - Ο Αλέξιος Α' Κομνηνός (1081 - 1118 μ.Χ.) περιόρισε τον φιλόσοφο Ιωάννη Ιταλό στη μονή της Πηγής για να καταπαύση ο αναβρασμός που είχε δημιουργηθεί από τις ιδέες του.

1204 - 1261 μ.Χ. - Το ιερό της Πηγής περιέρχεται στους Λατίνους.

1328 μ.Χ. - Ο νεαρός Ανδρόνικος Γ' ο Παλαιολόγος (1328 - 1341 μ.Χ.) χρησιμοποιεί τη μονή ως ορμητήριο πριν καταλάβει την Κωνσταντινούπολη.

1330 μ.Χ. - Ο Ανδρόνικος Γ', που βρίσκεται ετοιμοθάνατος στο Διδυμότειχο, πίνει νερό από το αγίασμα της Πηγής που του έφεραν και γιατρεύεται.

1341 μ.Χ. - Ιερέας της Πηγής, ονόματι Γεώργιος, είναι μάρτυρας σε νοταριακή πράξη.

1347 μ.Χ. - Η Ελένη, κόρη του Ιωάννου Καντακουζηνού, παρουσιάζεται στο μέλλοντα σύζυγό της Ιωάννη Ε' Παλαιολόγο (1341 - 1391 μ.Χ.) ντυμένη με την επίσημη ενδυμασία της αυτοκράτειρας, μέσα στον ιερό χώρο της Πηγής. Σύμφωνα με παλιό έθιμο η μέλλουσα αυτοκράτειρα όταν έφθανε στην Πόλη από τα μέρη της ξηράς έπρεπε να συναντηθεί με τον αυτοκράτορα στην Πηγή.

1422 μ.Χ. - Κατα τη διάρκεια της πολιορκίας της Κωνσταντινουπόλεως ο σουλτάνος Μουράτ Β' εγκαταστάθηκε μέσα στην εκκλησία.

1547 μ.Χ. - Ο Pierre Gylles σημειώνει το 1547 μ.Χ. ότι η εκκλησία δεν υπάρχει πια, αλλά οι ασθενείς εξακολουθούν να επισκέπτονται την Πηγή.

1727 μ.Χ. - Ο μητροπολίτης Δέρκων Νικόδημος έχτισε ναΐσκο και ανανέωσε τη λατρεία. Οι Αρμένιοι ζητούσαν συμμετοχή στο ιερό της Πηγής, αλλά η μεγάλη παράδοση και τα σουλτανικά φερμάνια αναγνώριζαν την κυριότητα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.

1825 μ.Χ. - Καταστροφή της πηγής από τους γενίτσαρους.

1827 μ.Χ. - Ανεύρεση της Ιεράς εικόνας της Θεοτόκου εικονιζόμενη υπέρ της Ζωοδόχου Πηγής.

1833 μ.Χ. - Ο πατριάρχης Κωνσταντίνος Α' (1830 - 1834 μ.Χ.), με άδεια του σουλτάνου, έχτισε τη σημερινή εκκλησία, της οποίας τα εγκαίνια έγιναν το 1835 μ.Χ. Σήμερα, εκτός από τη μεγάλη εκκλησία, λατρευτικό κέντρο του μεγάλου κτιριακού συγκροτήματος αποτελεί ο υπόγειος ναός της Ζωοδόχου Πηγής, όπου η δεξαμένη με το αγίασμα και τα ψάρια.

Γράφοντας τον 14ο αι. μ.Χ. για το αγίασμα της Πηγής ο Νικηφόρος Κάλλιστος παραθέτει, από διάφορες πηγές, ένα κατάλογο 63 θαυμάτων, από τα οποία τα 15 φθάνουν ως την εποχή του.

Σήμερα στην αυλή της Ζωοδόχου Πηγής βρίσκονται οι τάφοι των Οικουμενικών Πατριαρχών. Το δε αγίασμα βρίσκεται στον υπόγειο Ναό και αποτελείται από μαρμαρόκτιστη πηγή, το νερό της οποίας θεωρείται αγιασμένο. Απ' εδώ διαδόθηκε ο τύπος της Παναγίας Ζωοδόχου Πηγής σε όλο τον ορθόδοξο κόσμο. Είναι αξιοσημείωτο ότι ψηφιδωτή παράσταση της εικόνας σώζεται στον εσωνάρθηκα της Μονής της Χώρας.

Σε ανάμνηση των εγκαινίων του Ναού από τον Αυτοκράτορα Λέοντα η Εκκλησία καθιέρωσε την κατ' έτος εορτή της Ζωοδόχου Πηγής, την Παρασκευή της Διακαινήσιμου Εβδομάδας.

Ο Ναός αυτός έμεινε γνωστός στην ιστορία ως το αγίασμα του «Μπαλουκλί». «Μπαλούκ» στα τουρκικά σημαίνει ψάρι και η παράδοση μας λέει πως εκεί δίπλα στο αγίασμα, στις 23 Μαΐου 1453 μ.Χ. ένας καλόγερος τηγάνιζε ψάρια, όταν κάποιος του έφερε την είδηση πως πήραν την Πόλη οι Τούρκοι. Ο καλόγερος απάντησε πως μόνο αν τα ψάρια που τηγάνιζε έφευγαν απ' το τηγάνι και έπεφταν μέσα στο αγίασμα θα πίστευε ότι έγινε κάτι τέτοιο. Και πραγματικά τα ψάρια ζωντάνεψαν και έπεσαν μέσα στην πηγή του αγιάσματος. Μέχρι σήμερα δε, μέσα στην δεξαμενή της Ζωοδόχου Πηγής διατηρούνται επτά ψάρια και μάλιστα σαν να είναι μισοτηγανισμένα απ' την μια πλευρά.

Το Μπαλουκλί (Τα ψάρια της Ζωοδόχου Πηγής),

ποίημα του Γεώργιου Βιζυηνού

Σαράντα μέρες πολεμά ο Μωχαμέτ να πάρη

την Πόλη την μεγάλη.

Σαράντα μέρες έκαμεν ο 'γούμενος το ψάρι

στα χείλη του να βάλη.

Απ' τες σαράντα κι ύστερα, πεθύμησε να φάγη

τηγανισμένο ψάρι.

– Αν μας φυλάγ' η Παναγιά καθώς μας'ε φυλάγει,

την Πόλη ποιος θα πάρη;

Ρίχτει τα δίχτυα στον γιαλό, τρία ψαράκια πιάνει,

– Θεός να τα βλογήση!

Το λάδι βάλλει στην φωτιά μες στ' αργυρό τηγάνι,

για να τα τηγανίση.

Τα τηγανίζ' από την μια, και πά' να τα γυρίση
κι από το άλλο μέρος.

Ο παραγιός του βιαστικά πετά να του μιλήση,
και τάχασεν ο γέρος!

– Μην τηγανίζης, γέροντα, και μόσχισε το ψάρι
στην Πόλη την μεγάλη!

Την Πόλη την εξακουστή οι Τούρκοι έχουν πάρει,
μας κόβουν το κεφάλι!

– Στην Πόλη Τούρκου δεν πατούν κι Αγαρηνού ποδάρια!
Με φαίνεται σαν ψεύμα!

Μ' αν είν' αλήθεια το κακό, να σηκωθούν τα ψάρια
να πέσουν μες στο ρεύμα!

Ακόμ' ο λόγος βάσταγε, τα ψάρι' απ' το τηγάνι,
την μια μεριά ψημένα,
πηδήξανε κι επέσανε στις λίμνης την λεκάνη,
γερά, ζωντανεμένα.

Ακόμ' ώς τώρα πλέουνε, κόκκιν' από το μέρος,
όπου τα είχε ψήσει.

Φυλάγουν το Βυζάντιο ν' αναστηθή κι ο γέρος
να τ' αποτηγανίση.

Λειτουργικά κείμενα

Απολυτίκιον

Ήχος α'.

Ο ναός σου Θεοτόκε ανεδείχθη παράδεισος, ως ποταμούς αειζώους αναβλύζων ιάματα ώ προσερχόμενοι πιστώ, ως Ζωοδόχου εκ Πηγής, ρώσιν αντλούμεν, και ζωήν την αιώνιον, πρεσβεύεις γαρ συ τω εκ σου τεχθέντι, Σωτήρι Χριστώ, σωθήναι τας ψυχάς ημών.

Έτερον Απολυτίκιον

Ήχος πλ. α'. Τόν συνάναρχον Λόγον.

Η αναβλύζουσα Θειον ύδωρ αθάνατον, η προχέουσα ρείθρα ζωής αέναα· τοις προστρέχουσι πιστώ τη Ζωοδόχο σου Πηγή και ταύτα αρυομένοι, βραβεύεις νυν τε παρθένε ρώσιν και θεραπείαν, και συμφορών απολύτρωσιν.

Κοντάκιον

Ήχος πλ. δ'. Τῆ Ὑπερμάχῳ.

Έξ άκενώτου σου Πηγῆς Θεοχαρίτωτε, έπιβραβεύεις μοι πηγάζουσα τὰ νάματα, άένάως τῆς σῆς χάριτος ύπέρ λόγον· τόν γάρ Λόγον ώς τεκοῦσα ύπέρ έννοιαν, ίκετεύω σε δροσίζειν με σῆ χάριτι, ίνα κράζω σοι· Χαίρε ύδωρ σωτήριον.

Μεγαλυνάριον

Ύδωρ το ζωήρυτον της Πηγῆς, μάννα το προχέον, τον αθάνατον δροσισμόν το νέκταρ το Θείον την ξένην άμβροσίαν το μέλι το εκ πέτρας, πίστει τιμήσωμεν.

Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

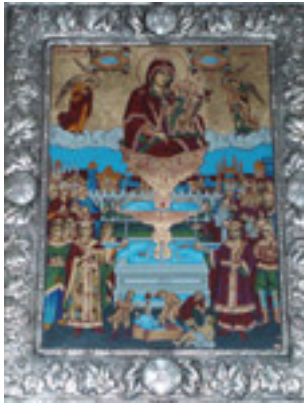
Ζωοδόχος Πηγή - Λυδία Γουριώτη©
(lydiagourioti-
iconography.blogspot.com)

Ζωοδόχος Πηγή

Ζωοδόχος Πηγή

Ζωοδόχος Πηγή - Αντίγραφο του
ανευρεθέντος εικονίσματος
Παναγία Αργοκιλιώτισσα Νάξος

Ζωοδόχος Πηγή - Ι.Ν. Ζωοδόχου
Πηγής, Λαρίσης
(www.panagialarisis.gr)

Ζωοδόχος Πηγή - Φορητή εικόνα,
έργο του εργαστηρίου του
Αγιορείτου Ιερομονάχου Παρθενίου
του Σκούρτου του εξ Αγράφων.
Μελένικο Βουλγαρίας

Οπτικοακουστικό Υλικό

Ακούστε το απολυτίκιο!

Ακούστε το απολυτίκιο!

